

полікультурності, соціальної приналежності, місця проживання, складу родини, релігійних та політичних переконань тощо; понять толерантності та протидії булінгу тощо; понять критичної, інклюзивної, феміністичної, гендерної педагогіки тощо.

- недискримінаційна мова в освіті: гендерночутлива, несексистська та неандроцентрична, фемінітиви тощо.

Отже, проведений аналіз є спробою узагальнити та визначити зміст поняття «недискримінаційний освітній простір».

Література

1. Восвутко Н. Антискримінаційна експертиза підручників: досвід Республіки Кіпр. *Проблеми сучасного підручника*. Київ: Педагогічна думка. 2018. С. 44-54.
2. Плахотнік О. Гендерова освіта: як навчальні заклади перетворюють дітей у дівчат і хлопців. За М. Маєрчик, О. Плахотнік & Г. Ярманова (ред.) *Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей*. Київ: Критика. 2013. С. 135-150.

УДК 378(043.2)

Задорожна-Княгницька Л.В.

докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки та освіти

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 013 «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

Проблема розроблення освітньо-професійних програм галузі знань 01 Освіта належить до найбільш складних у сучасній практиці підготовки фахівців з вищою освітою. Особливої значущості вона набуває у контексті підготовки педагогів за спеціальностями 012 «Дошкільна освіта» та 013 «Початкова освіта», що обумовлюється інтегральною природою самої професійної діяльності у сфері дошкільної й початкової освіти, наявністю значної кількості компонентів освітньо-професійної програми, що відображають сутність методичної підготовки й диференціацією практичної підготовки, а також автономією закладу освіти, що підвищує їх відповідальність та розроблення та реалізацію освітньо-професійних програм.

Автономія закладу вищої освіти визначається Законом України "Про вищу освіту" як самостійність, незалежність і відповідальність ЗВО у прийнятті рішень, що стосуються розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього менеджменту, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів [1]. Таким чином, право університетів розробляти й реалізовувати освітньо-професійні програми в межах ліцензованої спеціальності закріплене на законодавчому рівні. На основі освітньо-професійних програм формується навчальний план, що визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

У Маріупольському державному університеті розроблення освітньо-професійної програми за спеціальністю 013 «Початкова освіта» для здобувачів вищої освіти, які вступили до університету у 2020 р. відповідає першому (освітньому) рівню вищої освіти та сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій й базується на поняттях вищої освіти, представлених в тезаурусі Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти і затверджених наказом МОН України № 600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» від 01.06.2016 р. (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 21.12.2017 № 1648).

Освітньо-професійна програма базується на компетентісному підході, філософії (принципах і цінностях) Європейського простору вищої освіти, визначених у комюніке Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING).

Метою освітньо-професійної програми є підготовка високопрофесійних компетентних педагогічних працівників для закладів загальної початкової освіти, які:

- здатні розв'язувати складні спеціалізовані завдання розвитку, навчання та виховання дітей молодшого шкільного віку із застосуванням теорії і методики початкової освіти у невизначених умовах;
- характеризуються наявністю стійких моральних цінностей, національною свідомістю, патріотизмом, готовністю до самореалізації в професійній і громадській діяльності;
- прагнуть до самоосвіти, самовдосконалення на засадах інтеграції національних, європейських і світових культурних цінностей та досягнень у галузі початкової освіти.

Освітньо-професійна програма 013 «Початкова освіта» передбачає інтеграцію фахової підготовки в галузі початкової освіти з інноваційною та дослідницькою діяльністю, базується на сучасних уявленнях про тенденції, закономірності розвитку педагогіки та методик початкової освіти. Програма передбачає

формування специфічних умінь та навичок у сфері інструментальної та хорової діяльності, образотворчого мистецтва, англійської або новогрецької мови; проходження п'яти видів практики; дозволяє забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills) упродовж усього періоду навчання. Програмою передбачено навчальні дисципліни, що спрямовані на формування загальних та фахових компетентностей; дисципліни вільного вибору, що забезпечують реалізацію індивідуальних освітніх траєкторій, принципу студентоцентризму, особистісно-орієнтованої професійної підготовки.

Специфіка професійної діяльності педагогів початкової школи, а також вимоги Професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», а також рекомендації директорів закладів загальної середньої освіти м. Маріуполя, які є стейкхолдерами освітньої програми, обумовили досить широкий перелік компетентностей випускника. Поряд із інтегральною компетентністю, що є загальною для випускників усіх бакалаврських програм, та загальними компетентностями, які є спільними для усіх освітніх програм, що діють у МДУ та спрямовуються на підготовку майбутніх педагогів закладів загальної середньої освіти, до змісту ОПП включено комплекс фахових компетентностей, що розкривають специфіку професійної діяльності вчителя початкової школи:

- предметні компетентності (мовно-комунікативна, математична, технологічна, природнича, мистецька інформаційно-цифрова соціально-громадянська загальнокультурна, підприємницька);
- психологічні компетентності (диференціально-психологічна, соціально-психологічна, ауто психологічна, психологічно-фасилітативна);
- педагогічні компетентності (дидактична, виховна, організаційна, контрольо-оцінювальна, проектувально-моделювальна, технологічна, рефлексія та професійний саморозвиток, проведення педагогічних досліджень, узагальнення власного педагогічного досвіду та його презентація педагогічній спільноті) [2].

Реалізація цілей ОП здійснюється за допомогою набуття здобувачами професійної суб'єктності у сферах: планування і реалізації ефективної професійної діяльності в умовах реалізації Концепції Нової української школи; забезпечення якості освітніх послуг й ефективної організації освітнього процесу; міжособистісного спілкування (взаємодія з учнями, педагогічним колективом, батьками учнів, громадськістю, партнерами школи, стейкхолдерами); особистісного розвитку вчителя початкової школи як професіонала, патріота, інноватора.

ОП є особливою, оскільки передбачає динамічне, інтегративне, інтерактивне навчання у межах аудиторної і позааудиторної роботи за активної участі стейкхолдерів; опанування актуальними дисциплінами, що є фундаментом для ефективної освітньої діяльності; оволодіння професійними вміннями і навичками у межах навчальних та виробничих практик; максимальне врахування регіональних особливостей освітнього поля Маріуполя та району.

Література

1. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Освітньо-професійна програма 013 «Початкова освіта». Офіційний сайт МДУ. URL: http://mdu.in.ua/publ/proekti_osvitno_profesijnikh_program/osvitno_profesijna_programa_pochatkova_osvita/2-1-0-155.

УДК 37.018.4

Мойсеєнко Р.М.

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки та освіти

МЕТОДИЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Проблема формування методичної культури вчителя початкової школи є актуальною й перебуває в полі зору багатьох учених. Від рівня сформованості методичної культури залежить результативність майбутньої професійної діяльності вчителя як системоутворюючої основи його професіоналізму.

Система освіти як ніколи раніше потребує, за визначенням Л. Коваль, «педагогів-професіоналів нової генерації з конкурентоспроможним рівнем кваліфікації, які мають загальну і педагогічну культуру, розуміються на тенденціях, системах сучасної психології і педагогіки, здатні орієнтуватися не тільки в типових педагогічних ситуаціях, але й розуміти специфіку навчальної діяльності в різних умовах організації навчально-виховного процесу» [3, с.50].

Для здійснення педагогічної діяльності на високому професійному рівні сучасному вчителю початкової школи необхідні не тільки фундаментальні базові знання й уміння з дисциплін, що він викладає, але й глибинні методичні знання, уміння, здібність оперувати ними для ефективного розв'язання професійно-методичних проблем.

Питання методичної підготовки вчителя не є новими в теорії та практиці педагогіки. Формування методичної культури вчителя знайшли відображення у працях педагогів минулого та сучасності.